

Raportul privind drepturile fundamentale 2019

Opiniile FRA

Anul 2018 a adus atât progrese, cât și regrese în ceea ce privește protecția drepturilor fundamentale. Raportul privind drepturile fundamentale 2019 al FRA analizează evoluțiile majore din domeniu, identificând atât realizările, cât și domeniile de interes nesoluționate. Această publicație prezintă opiniile FRA în legătură cu principalele evoluții înregistrate în domeniile tematice acoperite, precum și o sinteză a dovezilor care vin în sprijinul acestor opinii. Astfel, raportul oferă o imagine de ansamblu compactă, dar informativă a principalelor provocări legate de drepturile fundamentale cu care se confruntă UE și statele sale membre.

Cuprins

	1	Realizarea obiectivelor pentru dezvoltare durabilă în UE: o chestiune legată de drepturile omului și de drepturile fundamentale	2
	2	Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și utilizarea acesteia de către statele membre ...	5
	3	Egalitate și nediscriminare	6
	4	Rasismul, xenofobia și intoleranța asociată acestora	9
	5	Integrarea romilor	11
	6	Azilul, vizele, migrația, frontierele și integrarea	13
	7	Societatea informațională, protecția vieții private și a datelor	15
	8	Drepturile copilului	17
	9	Accesul la justiție, inclusiv drepturile victimelor infracțiunilor	19
	10	Evoluții în punerea în aplicare a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap	21

ÎN PRIM
PLAN

1 Realizarea obiectivelor pentru dezvoltare durabilă în UE: o chestiune legată de drepturile omului și de drepturile fundamentale

Capitolul de față analizează interdependența dintre cadrul drepturilor omului și al drepturilor fundamentale și obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) ale Agendei globale 2030 în contextul politicilor interne ale statelor membre și ale Uniunii Europene în ansamblu. În centrul său se află obiectivele de dezvoltare durabilă legate de reducerea inegalităților (ODD 10) și de promovarea păcii, a justiției și a instituțiilor eficiente (ODD 16). Se pune accentul pe importanța culegerii de date defalcate privind categoriile sociale greu abordabile, în vederea elaborării de politici specifice, bazate pe dovezi și conforme cu drepturile fundamentale, care să ajute la capacitatea tuturor oamenilor, în special a celor deosebit de expuși la riscul de a fi neglijați. Tot în acest capitol se analizează modul în care Uniunea Europeană și statele sale membre își respectă angajamentul de a aborda dezvoltarea durabilă prin prisma drepturilor fundamentale, se evaluează instrumentele de coordonare a politicilor și instrumentele financiare care pot ajuta la promovarea punerii în aplicare a ODD în conformitate deplină cu drepturile fundamentale și se evidențiază importanța instituțiilor naționale din domeniul drepturilor omului, a organismelor naționale de promovare a egalității și a Avocaților Poporului, precum și a autorităților locale, a comunităților de afaceri și a societății civile, în integrarea aspectelor ODD care țin de dimensiunea drepturilor omului.

Obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) și drepturile omului, împreună cu drepturile fundamentale, sunt complementare, toate având la bază obiectivul comun de a promova bunăstarea tuturor oamenilor. În timp ce ODD formează o agendă de politici globale concrete și țintite având rolul de a orienta acțiunile statelor și ale altor actori, inclusiv pe cele ale UE, drepturile omului și drepturile fundamentale alcătuiesc un cadru normativ cuprinzător care creează obligații legale și responsabilități. Obiectivele de dezvoltare durabilă sunt ancorate în drepturile omului și în drepturile fundamentale și au ca scop realizarea acestora. În același timp, abordarea ODD prin prisma drepturilor este cea mai bună metodă de a promova punerea în aplicare a obiectivelor de dezvoltare.

Toate ODD-urile au o legătură directă sau indirectă cu drepturile fundamentale și toate sunt interconectate, însă pentru unele dintre ele componenta drepturilor este mai prominentă – de exemplu, pentru ODD 10 privind reducerea inegalităților și pentru ODD 16 privind promovarea păcii, a justiției și a instituțiilor eficiente. În acest sens, punerea în

aplicare și măsurarea ODD 10 și a ODD 16 presupune inclusiv punerea în aplicare și măsurarea drepturilor omului și a drepturilor fundamentale consacrate în instrumentele internaționale în materie și în Carta drepturilor fundamentale a UE, de exemplu a dreptului la demnitate umană, la nediscriminare și egalitate în fața legii, precum și între femei și bărbați, a dreptului la viață și la integritatea persoanei, a dreptului la securitate socială și la asistență socială sau a drepturilor legate de accesul la justiție.

Datele prezentate de Eurostat, care cuprind și datele FRA privind violența împotriva femeilor, completate de date suplimentare culese și analizate de FRA privind categoriile sociale greu abordabile, cum ar fi minoritățile etnice sau religioase, imigranții sau persoanele LGBTI, evidențiază nevoia de a spori eforturile necesare pentru realizarea deplină a obiectivelor de dezvoltare durabilă. Inegalitatea, în special inegalitatea veniturilor, s-a accentuat în ultimii ani. Deși această creștere pare să se fi oprit recent, creșterea generală a inegalității veniturilor a complicat dificultățile legate de exercitarea egală a drepturilor fundamentale, în special de către categoriile

sociale dezavantajate. În același timp, discriminarea și hărțuirea, dar și violența îndreptată împotriva oamenilor din motive discriminatorii, precum și violența împotriva femeilor, reprezintă o realitate pentru o parte semnificativă a populației Uniunii Europene. În plus, au apărut noi dificultăți legate de respectarea statului de drept.

Pentru a combate aceste realități și a îndeplini obiectivele de dezvoltare durabilă în conformitate cu obligațiile privind drepturile fundamentale, UE și statele membre au la dispoziție instrumente specifice, cum ar fi legislația solidă antidiscriminare și o varietate de politici sectoriale. Cu toate acestea, încă nu a fost prezentată în mod oficial o strategie generală a UE pentru o dezvoltare durabilă cuprinzătoare bazată pe drepturi, precum cea propusă de Platforma multipartită a UE privind ODD pentru perioada de după 2020. În acest sens, Comisia Europeană a publicat la începutul anului 2019 un document de reflecție în care au fost prezentate trei posibile scenarii pentru o astfel de strategie, cu scopul de a iniția o dezbatere. În urma acestui document de reflecție, Consiliul UE a adoptat, în aprilie 2019, concluziile sale intitulate „Către o Uniune tot mai durabilă”.

Mecanismele eficace de monitorizare și de coordonare a politicilor, precum semestrul european, pot avea de asemenea un rol important în realizarea obiectivelor, bazându-se pe date obținute din tabloul de bord social și din cel privind justiția în UE. Până în prezent, recomandările specifice fiecărei țări, adoptate în contextul semestrului european, nu țin cont în mod explicit nici de agenda ODD, nici de cerințele privind drepturile fundamentale relevante.

Un alt instrument important constă în utilizarea fondurilor UE. Propunerile recente ale Comisiei Europene leagă viitoarele finanțări oferite de UE în contextul noului cadru financiar multianual (bugetul UE) pentru perioada 2021-2027 de condiționalitățile legate de drepturi („condițiile favorizante”), cum ar fi respectarea și aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a UE. În plus, Comisia a propus mijloace de protecție a bugetului Uniunii în cazul unor deficiențe generalizate în ceea ce privește statul de drept în statele membre.

Respectarea și promovarea drepturilor fundamentale, concomitent cu promovarea ODD și a angajamentului general de a nu neglija pe nimeni, necesită expertiză, precum și date adecvate și defalcate. Astfel de date nu sunt întotdeauna disponibile. În plus, chiar și atunci când sunt disponibile, ele nu sunt luate întotdeauna în considerare.

La nivel național, pentru realizarea ODD cu luarea în considerare a drepturilor ar fi de ajutor o implicare mai structurată și mai sistematică a instituțiilor naționale din domeniul drepturilor omului, a organismelor

de promovare a egalității și a Avocaților Poporului, a guvernului local, a partenerilor sociali, a întreprinderilor și a societății civile în mecanismele de coordonare și de monitorizare a ODD, precum și în comitetele de monitorizare a fondurilor UE. Un astfel de angajament ar contribui și la consolidarea instituțiilor, iar prin aceasta la promovarea îndeplinirii obiectivului privind pacea, justiția și instituțiile eficiente (ODD 16).

În plus, este insuficient valorificat potențialul instituțiilor naționale din domeniul drepturilor omului, al organismelor de promovare a egalității și al Avocaților Poporului de a contribui la culegerea și analiza datelor referitoare la drepturile fundamentale și la ODD la nivelul categoriilor sociale greu abordabile. În cooperare cu autoritățile naționale de statistică și pe baza activității lor zilnice, precum și pe baza expertizei și a asistenței tehnice acordate de FRA în acest domeniu, instituțiile menționate ar putea contribui substanțial la îndeplinirea acestui deziderat.

Opinia FRA 1.1

Instituțiile UE ar trebui să se asigure că orice viitoare strategie a UE pentru dezvoltare durabilă reflectă în mod corespunzător toate obiectivele de dezvoltare durabilă și toate țintele stabilite de Agenda globală 2030, inclusiv obiectivul privind reducerea inegalității (ODD 10) și pe cel privind promovarea păcii, a justiției și a instituțiilor eficiente (ODD 16). O astfel de strategie ar trebui să promoveze integrarea și realizarea ODD cu recunoașterea legăturilor strânse dintre toate cele 17 obiective și drepturile fundamentale, astfel cum sunt consacrate în Carta drepturilor fundamentale a UE. Statele membre ale UE ar trebui să adopte o abordare asemănătoare atunci când își elaborează sau evaluează strategiile sau planurile de acțiune în materie de dezvoltare durabilă.

Opinia FRA 1.2

Ciclul de politici al semestrului european al Uniunii Europene, în special evaluarea Comisiei Europene și recomandările specifice fiecărei țări adoptate în consecință, ar trebui să ia în considerare Agenda globală 2030 și obiectivele sale de dezvoltare durabilă, precum și obligațiile relevante privind drepturile omului și drepturile fundamentale consacrate în Carta drepturilor fundamentale a UE și în dreptul internațional privind drepturile omului. În acest sens, de exemplu, recomandările specifice fiecărei țări

ar putea include printre considerente legăturile dintre ele și realizarea obiectivelor specifice de dezvoltare durabilă, precum și legăturile cu respectarea dispozițiilor din Carta UE.

Opinia FRA 1.3

Statele membre ale UE ar trebui să implice societatea civilă în toate manifestările ei și la toate nivelurile ei în realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. În acest sens, statele membre ar trebui să ia în considerare, ca sursă de inspirație, modelul platformei multipartite la nivel înalt a Comisiei Europene privind punerea în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă. În plus, ar putea să analizeze posibilitatea de a invita organizațiile societății civile să se implice activ în activitățile de implementare și de monitorizare a ODD, precum și să ia măsuri de creștere a capacității acestora prin instruire și finanțare, pe baza unei foi de parcurs concrete către realizarea obiectivelor.

Opinia FRA 1.4

Legiuitorul UE ar trebui să adopte noua condiție favorizantă referitoare la respectarea și aplicarea efectivă a Cartei drepturilor fundamentale a UE, în conformitate cu Regulamentul privind dispozițiile comune propus de Comisia Europeană pentru următorul cadru financiar multiannual 2021-2027. O asemenea condiționalitate în formă consolidată ar oferi un mijloc suplimentar de promovare a realizării ODD cu luarea în considerare a drepturilor. Pentru a promova realizarea mai deplină a obiectivului privind pacea, justiția și instituțiile eficiente (ODD 16), instituțiile UE ar trebui să continue discuția și să urmărească îndeplinirea obiectivului de protejare a bugetului UE în caz de deficiențe generalizate în ceea ce privește statul de drept în statele membre.

Opinia FRA 1.5

Statele membre ale UE ar trebui să asigure participarea activă și semnificativă a instituțiilor naționale din domeniul drepturilor omului, a organismelor de promovare a egalității sau a Avocaților Poporului în cadrul unor comitete de monitorizare a programelor finanțate de UE și al unor mecanisme de coordonare a implementării obiectivelor de dezvoltare durabilă. În această privință, conform celor subliniate de FRA în repetate rânduri, statele membre ar trebui să le ofere resursele și consilierea adecvată pentru a-și dezvolta capacitatea de a îndeplini aceste sarcini.

Opinia FRA 1.6

Instituțiile și statele membre ale UE ar trebui să aibă în vedere utilizarea tuturor datelor statistice și a celorlalte dovezi disponibile privind discriminarea și violența sau hărțuirea motivate de prejudecăți, precum și a datelor privind violența împotriva femeilor, pentru a-și completa raportările referitoare la indicatorii ODD relevanți. În acest sens ar trebui folosite inclusiv datele și dovezile puse la dispoziție de FRA. Statele membre ar trebui să culegă și să defalce date relevante pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă, în special date referitoare la categoriile sociale vulnerabile și greu abordabile, pentru a se asigura că nimeni nu este neglijat. În acest sens, statele ar trebui să consulte datele FRA pentru a stabili dacă aceste date pot veni în completarea raportărilor și a monitorizărilor naționale, ajutând la defalcarea acestora. În plus, statele membre ar trebui să promoveze cooperarea între autoritățile naționale de statistică și instituțiile naționale din domeniul drepturilor omului, organismele de promovare a egalității sau Avocații Poporului. Statele membre ar trebui să analizeze posibilitatea de a apela la FRA pentru îndrumare și asistență tehnică specializată în domeniu.

2 Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și utilizarea acesteia de către statele membre

În 2018 s-au împlinit nouă ani de la intrarea în vigoare a Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene ca document cu caracter juridic obligatoriu al Uniunii Europene. Carta vine în completarea constituțiilor naționale și a instrumentelor internaționale privind drepturile omului, în special a Convenției Europene a Drepturilor Omului. Ca și în anii anteriori, rolul și întrebuintarea cartei la nivel național au rămas ambivalente. Instanțele naționale au utilizat cartea. Deși multe dintre trimiterile la cartă au fost superficiale, numeroase decizii judecătorești demonstrează că aceasta poate aduce un plus de valoare și poate schimba ceva. Într-o serie de state membre, cartea a fost de asemenea utilizată în evaluări ale impactului și în proceduri de control legislativ, însă această utilizare nu a fost deloc sistematică, ci a părut a fi mai degrabă o excepție decât o regulă. Mai mult, politicile guvernamentale care au ca scop promovarea aplicării cartei par să rămână excepții foarte rare, deși articolul 51 din cartă obligă statele să „promoveze” proactiv aplicarea dispozițiilor sale. În 2019, cea de-a zecea aniversare a cartei reprezintă un prilej de a da un impuls politic sporit valorificării potențialului cartei.

Carta drepturilor fundamentale a UE a intrat în vigoare cu doar nouă ani în urmă. Statele membre sunt obligate să respecte drepturile conferite prin cartă și să „promoveze aplicarea lor în conformitate cu atribuțiile pe care le au în acest sens” (articolul 51 din cartă). Cu toate acestea, dovezile disponibile și consultările realizate de FRA sugerează că există un deficit de politici naționale care să ajute la conștientizarea cartei și să promoveze aplicarea acesteia. Practicienii din domeniul dreptului – inclusiv cei din cadrul administrațiilor naționale, al sistemelor judiciare și al parlamentelor naționale – au un rol esențial în punerea în aplicare a cartei. Deși sistemele judiciare utilizează cartea, aceasta pare că nu este la fel de cunoscută în alte ramuri ale aparatului administrativ. Pe baza dovezilor culese în prezentul raport și în conformitate cu Opinia FRA nr. 4/2018, intitulată „Provocări și oportunități pentru punerea în aplicare a Cartei drepturilor fundamentale”, FRA a formulat următoarele opinii:

Opinia FRA 2.1

Statele membre ale UE ar trebui să demareze inițiative și politici menite să sporească gradul de conștientizare și să promoveze aplicarea cartei la nivel național, astfel încât aceasta să poată avea un rol semnificativ de câte ori este cazul. Inițiativele și politicile respective ar trebui să se bazeze pe dovezi, obținute în mod ideal în urma unor evaluări periodice ale utilizării și conștientizării cartei în context național.

Mai precis, statele membre ar trebui să asigure punerea regulată la dispoziția judecătorilor naționali și a altor practicieni din domeniul dreptului a unor module de pregătire specifice și bazate pe nevoi privind cartea și aplicarea acesteia, într-un mod care să satisfacă cererea și să garanteze „internalizarea”.

Opinia FRA 2.2

Statele membre ale UE ar trebui să își propună să urmărească utilizarea efectivă a cartei în jurisprudența și procedurile legislative și de reglementare naționale, în vederea identificării deficiențelor și a necesităților concrete legate de o mai bună punere în aplicare a cartei la nivel național. De exemplu, statele membre ar trebui să-și revizuiască normele de procedură naționale privind controlul juridic și evaluările impactului proiectelor de lege sau al propunerilor legislative din perspectiva cartei. Aceste proceduri ar trebui să facă referire la cartă în mod explicit, în aceeași măsură în care fac referire la instrumentele naționale din domeniul drepturilor omului, pentru a reduce la minimum riscul ignorării cartei.

3 Egalitate și nediscriminare

Anul 2018 a adus progrese inegale în ceea ce privește instrumentele juridice și de politică prin care UE promovează egalitatea și nediscriminarea. Deși Consiliul UE încă nu adoptat directiva propusă privind egalitatea de tratament după 10 ani de negocieri, Comisia Europeană a propus introducerea, în contextul noului cadru financiar multianual al UE, a unor instrumente financiare ale UE care să sprijine politicile antidiscriminare la nivel național și european. Comisia a emis și o recomandare privind standardele aplicabile organismelor de promovare a egalității, aceasta oferind orientări utile cu privire la consolidarea protecției împotriva discriminării. Uniunea Europeană a continuat să colaboreze cu statele membre în susținerea eforturilor de promovare a egalității pentru persoanele lesbiene, gay, bisexuale, transgen și intersexuale (LGBTI), iar o serie de state membre au introdus măsuri juridice și de politică în acest sens. Interzicerea vestimentației și a simbolurilor religioase a continuat să declanșeze controverse. Între timp, UE și statele membre au luat diverse măsuri pentru a consolida culegerea și utilizarea datelor privind egalitatea, iar o serie de studii și de sondaje publicate în 2018 au furnizat dovezi privind amploarea și formele discriminării cu care se confruntă oamenii în UE.

Cadrul juridic actual al UE oferă o protecție cuprinzătoare împotriva discriminării pe criterii de gen și de origine etnică sau rasială în domeniile esențiale ale vieții, însă protecția pe care o oferă împotriva discriminării pe criterii de religie sau convingeri, handicap, vârstă și orientare sexuală se limitează deocamdată la domeniul încadrării în muncă și al activității profesionale. La finalul anului 2018, după 10 ani de negocieri, Consiliul UE încă nu adoptase Directiva privind egalitatea de tratament, care ar extinde această protecție la domeniul educației și al protecției sociale, precum și la furnizarea și accesul la bunuri și servicii, inclusiv la locuințe. Aceasta înseamnă că legislația UE protejează o persoană care se confruntă cu discriminarea, în domeniul locuințelor de exemplu, dacă discriminarea este motivată de rasă sau de etnie, dar nu și din cauza orientării sexuale sau a altor motive. Rezultatul este o ierarhie artificială a criteriilor de discriminare în cadrul UE, în care unele cazuri sunt mai protejate decât altele.

Articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a UE interzice discriminarea bazată pe motive precum sexul, rasa, culoarea, originea etnică sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, vârsta sau orientarea sexuală. Conform articolului 19 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul, hotărând în unanimitate, în conformitate cu o procedură legislativă specială și cu aprobarea Parlamentului European, poate lua măsurile necesare în vederea combaterii oricărei discriminări bazate pe sex, rasă sau origine etnică,

pe religie sau convingeri, pe handicap, vârstă sau orientare sexuală.

Opinia FRA 3.1

Având în vedere dovezile copleșitoare de discriminare din diverse motive în domenii precum educația, protecția socială și accesul la bunuri și servicii, inclusiv la locuințe, legiuitorul UE ar trebui să intensifice eforturile de adoptare a Directivei privind egalitatea de tratament. Acest lucru ar asigura faptul că legislația UE oferă o protecție cuprinzătoare împotriva discriminării în domeniile esențiale ale vieții, inclusiv împotriva discriminării din motive de religie sau convingeri, handicap, vârstă și orientare sexuală.

Discriminarea și inegalitățile din diferite motive continuă să reprezinte o realitate a vieții de zi cu zi pe tot cuprinsul Uniunii Europene, fapt confirmat de rezultatele sondajelor FRA și ale diverselor studii naționale publicate în 2018. De asemenea, aceste rezultate demonstrează constant că persoanele discriminate depun rareori plângere. Cel mai des întâlnit motiv invocat pentru neraportarea discriminării este convingerea că nu s-ar schimba nimic.

În lumina acestor dovezi, se poate observa că atât Directiva privind egalitatea rasială, cât și Directiva privind egalitatea de tratament prevăd – printre dispozițiile privind acțiunea pozitivă – că, pentru a se asigura o egalitate deplină, principiul egalității

de tratament nu trebuie să împiedice niciun stat membru să mențină sau să adopte măsuri specifice pentru prevenirea sau compensarea dezavantajelor legate de oricare dintre motivele împotriva cărora se acordă protecție.

De asemenea, Directiva privind egalitatea rasială și directivele în materie de egalitate de gen instituie organisme de promovare a egalității de tratament. Acestea au sarcina de a acorda asistență victimelor discriminării, de a efectua cercetări referitoare la discriminare și de a recomanda modalități de combatere a discriminării. Toate statele membre ale UE au instituit astfel de organisme de promovare a egalității. Cu toate acestea, mai multe rapoarte de țară întocmite de Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI) și de Comitetul pentru eliminarea discriminării rasiale (CEDR), publicate în 2018, au exprimat motive de îngrijorare cu privire la eficacitatea, independența și adecvarea resurselor umane, financiare și tehnice ale organismelor de promovare a egalității monitorizate.

Recomandarea Comisiei Europene privind standardele aplicabile organismelor de promovare a egalității și Recomandarea de politică generală nr. 2 revizuită a ECRI oferă orientări cuprinzătoare cu privire la modul în care mandatele, structurile și mijloacele organismelor de promovare a egalității pot fi consolidate pentru a-și spori eficacitatea.

Opinia FRA 3.2

Statele membre ale UE ar trebui să se asigure că organismele de promovare a egalității pot să-și îndeplinească în mod eficace și independent sarcinile atribuite prin legislația UE împotriva discriminării. Acest lucru presupune asigurarea faptului că organismelor de promovare a egalității li se alocă suficiente resurse umane, financiare și tehnice. În acest sens, statele membre ar trebui să acorde atenția cuvenită Recomandării Comisiei Europene privind standardele aplicabile organismelor de promovare a egalității, precum și Recomandării de politică generală nr. 2 revizuite a ECRI.

Opinia FRA 3.3

Conform principiului egalității de tratament și directivelor UE privind egalitatea, statele membre ale UE ar trebui să aibă în vedere introducerea unor măsuri de prevenire sau de compensare a dezavantajelor legate de oricare dintre motivele împotriva cărora se acordă protecție. Aceste dezavantaje pot fi identificate

prin analiza datelor referitoare la experiențele de discriminare suferite în domeniile esențiale ale vieții, care ar trebui culese în mod sistematic în Uniunea Europeană.

Comisia Europeană și-a prezentat cel de al doilea raport anual privind lista de acțiuni pentru promovarea egalității pentru persoanele LGBTI și și-a confirmat angajamentul de a asigura punerea în aplicare cu succes a acestei liste. Comisia sprijină statele membre în efortul lor de promovare a egalității LGBTI prin intermediul unei serii de grupuri la nivel înalt și grupuri de lucru.

Parlamentul European a solicitat Comisiei să ia măsuri pentru a se asigura că persoanele LGBTI și familiile lor își pot exercita dreptul de liberă circulație și că li se oferă informații clare și accesibile cu privire la recunoașterea transfrontalieră a drepturilor acestor persoane și ale familiilor lor în cadrul UE.

Pe parcursul anului, o serie de state membre au luat de asemenea măsuri de promovare a egalității pentru persoanele LGBTI și au introdus modificări de ordin juridic, precum și măsuri de politică relevante. Printre acestea se numără statutul familiilor de același sex, proceduri simplificate în cazul reatribuirii de gen bazate pe autodeterminare și oprirea intervențiilor chirurgicale necesare la copii intersexuali. În mai multe state membre, instanțele au netezit terenul pentru evoluții legislative sau au asigurat respectarea corespunzătoare a acestora.

Opinia FRA 3.4

Statele membre ale UE sunt încurajate să continue adoptarea și punerea în aplicare a unor măsuri specifice pentru a se asigura că persoanele lesbiene, gay, bisexuale, transgen și intersexuale (LGBTI) se pot folosi pe deplin de toate drepturile lor fundamentale disponibile în temeiul legislației UE și naționale. În acest sens, statele membre sunt încurajate să utilizeze lista de acțiuni pentru promovarea egalității pentru persoanele LGBTI, publicată de Comisia Europeană cu scopul de a orienta eforturile acestora.

Ca și în anii anteriori, restricțiile privind vestimentația și simbolurile religioase la locul de muncă sau în spațiile publice au continuat să genereze dezbateri în UE și în 2018. Deși majoritatea statelor membre ale UE justifică aceste legi prin scopul de a menține neutralitatea sau de a ușura interacțiunea socială și coexistența, încă este dificil să se echilibreze balanța între libertatea religioasă sau a convingerilor și alte scopuri legitime urmărite într-o societate

democratică. Aceste restricții afectează în mod special femeile musulmane. Asigurarea respectării unor astfel de legi se dovedește deosebit de dificilă în spațiile în care nu există o delimitare clar definită între sfera publică și cea privată, iar modul în care instanțele abordează acuzațiile de discriminare în acest context variază în Uniunea Europeană.

Articolul 10 din Carta drepturilor fundamentale a UE garantează dreptul oricărei persoane la libertatea de gândire, de conștiință și de religie. Acest drept implică libertatea persoanei de a-și schimba religia sau convingerea și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea prin intermediul cultului, învățământului, practicilor și îndeplinirii riturilor, în mod individual sau colectiv. Articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a UE interzice orice formă de discriminare pe motive de religie sau convingeri.

Opinia FRA 3.5

Statele membre ar trebui să se asigure că orice restricție legală privind simbolurile sau articolele vestimentare asociate cu religia respectă pe deplin dreptul internațional al drepturilor omului, inclusiv jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului. Orice propunere legislativă sau administrativă care riscă să limiteze libertatea de exprimare a religiei sau a convingerilor ar trebui să încorporeze considerații privind drepturile fundamentale și să respecte pe deplin principiile legalității, necesității și proporționalității.

Datele privind egalitatea, înțelese ca orice informație utilă pentru descrierea și analizarea situației actuale a egalității, sunt indispensabile pentru fundamentarea unor politici de combatere a discriminării bazate pe dovezi, pentru monitorizarea tendințelor și pentru evaluarea punerii în aplicare a legislației antidiscriminare. În plus, în conformitate cu Directiva privind egalitatea rasială și Directiva privind egalitatea de tratament, statele membre trebuie să transmită Comisiei, o dată la cinci ani,

toate informațiile necesare pentru ca aceasta să întocmească un raport privind aplicarea celor două directive, adresat Parlamentului European și Consiliului. Următorul termen de comunicare a informațiilor este în 2020.

Subgrupul pentru datele privind egalitatea, înființat în cadrul Grupului la nivel înalt al UE privind nediscriminarea, egalitatea și diversitatea, a identificat o serie de probleme comune care afectează disponibilitatea și calitatea datelor privind egalitatea în statele membre. Printre aceste probleme se numără lipsa unei abordări coordonate a culegerii și utilizării datelor privind egalitatea, identificarea incompletă a categoriilor sociale expuse riscului de discriminare din cauza folosirii exagerate a aproximațiilor și consultarea insuficientă cu părțile interesate relevante în planificarea și realizarea efectivă a culegerii datelor. Cele 11 orientări privind îmbunătățirea culegerii și utilizării datelor privind egalitatea, elaborate de subgrup, reprezintă un ghid concret pentru rezolvarea acestor probleme la nivel național. Deși orientările sunt adresate statelor membre, acestea pot fi aplicate prin analogie și instituțiilor și organismelor UE pentru a consolida monitorizarea diversității.

Opinia FRA 3.6

Statele membre ale UE ar trebui să adopte o abordare coordonată a culegerii datelor privind egalitatea și să se asigure că aceste date sunt fiabile, valabile și comparabile, defalcate în funcție de caracteristicile protejate, bazate pe autoidentificare și conforme cu principiile și garanțiile prevăzute în Regulamentul general privind protecția datelor. În acest proces, statele membre ar trebui să acorde atenția cuvenită orientărilor privind îmbunătățirea culegerii și utilizării datelor privind egalitatea, adoptate de Grupul la nivel înalt al UE privind nediscriminarea, egalitatea și diversitatea. Ca următor pas, instituțiile și organismele UE ar trebui să aibă în vedere aplicarea acestor orientări în cadrul propriilor structuri.

4 Rasismul, xenofobia și intoleranța asociată acestora

La optsprezece ani de la adoptarea Directivei privind egalitatea rasială și la zece ani de la adoptarea Deciziei-cadru a UE privind rasismul și xenofobia, oamenii care aparțin unei minorități și migrații continuă să se confrunte pe scară largă cu hărțuire, discriminare structurală, prejudecăți adânc înrădăcinate și creare de profiluri etnice discriminatorii pe tot cuprinsul Uniunii Europene, după cum arată rezultatele sondajelor realizate de FRA în 2018 și rapoartele organismelor pentru drepturile omului. Mai multe state membre nu au integrat încă Decizia-cadru privind rasismul și xenofobia, în mod corect și integral, în legislația națională. În 2018, doar 15 state membre instituieră planuri de acțiune și strategii având ca scop combaterea rasismului și a discriminării etnice.

Articolul 4 litera (a) din Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (ICERD) obligă statele părți la convenție să declare că instigarea la discriminare rasială și actele de violență împotriva oricărei rase sau oricărui grup de persoane sunt infracțiuni sancționabile prin lege. Articolul 1 din Decizia-cadru privind rasismul și xenofobia descrie măsurile pe care statele membre trebuie să le adopte pentru a pedepsi faptele rasiste și xenofobe săvârșite cu intenție. În plus, articolul 4 prevede ca motivația întemeiată pe prejudecăți să fie considerată o circumstanță agravantă sau să fie luată în considerare de instanțe în stabilirea pedepselor pentru infractori. Directiva privind drepturile victimelor prevede ca victimele infracțiunilor motivate de ură să beneficieze de o evaluare individuală pentru a se identifica nevoile specifice de sprijin și de protecție (articolul 22). Punerea în aplicare a legislației UE presupune asigurarea faptului că poliția identifică victimele infracțiunilor motivate de ură și consemnează motivația rasistă la momentul raportării.

În 2018, datele sondajului realizat de FRA au rămas principala sursă pentru înțelegerea prevalenței și a formelor de victimizare cauzată de ură în numeroase state membre ale UE și la nivelul întregii Uniuni Europene. Hărțuirea și violența din motive rasiste sunt frecvent întâlnite în UE, dar nu sunt vizibile în statisticile oficiale, iar statele membre nu dispun de instrumentele și competențele necesare pentru a înregistra infracțiunile motivate de ură în mod corespunzător și sistematic, fapt observat în sondajele FRA din 2018 cu privire la victimizarea persoanelor de origine africană și a evreilor.

Opinia FRA 4.1

Statele membre ale UE ar trebui să se asigure că orice presupusă infracțiune motivată de ură, inclusiv formele ilegale de discurs care incită la ură, este înregistrată efectiv, cercetată, urmărită și judecată. Acest lucru trebuie efectuat în conformitate cu legislația națională, a UE, europeană și internațională a drepturilor omului aplicabilă.

Statele membre ale UE ar trebui să depună eforturi suplimentare pentru înregistrarea sistematică, culegerea și publicarea anuală de date privind infracțiunile motivate de ură, pentru a avea posibilitatea de a contracara fenomenul prin răspunsuri de natură juridică și politică eficace și bazate pe dovezi. Toate datele ar trebui culese în conformitate cu cadrele juridice naționale și cu legislația UE privind protecția datelor.

Articolul 10 din Directiva privind egalitatea rasială subliniază importanța diseminării informațiilor pentru ca persoanele vizate să-și cunoască dreptul la egalitatea de tratament. În plus, articolul 13 din directivă stabilește obligația de a desemna organisme naționale pentru promovarea egalității de tratament; acestea au sarcina de a acorda asistență victimelor discriminării, de a efectua cercetări privind discriminarea și de a recomanda modalități de combatere a discriminării. Totuși, conform dovezilor culese de FRA, membrii grupurilor etnice minoritare au în general foarte puține cunoștințe legate de organismele de promovare a egalității, iar incidentele de discriminare rămân în mare măsură neraportate.

Opinia FRA 4.2

Statele membre ale UE ar trebui să se asigure că organismele de promovare a egalității își pot îndeplini sarcinile atribuite prin Directiva privind egalitatea rasială, acordându-le sprijin în sporirea gradului de conștientizare publică cu privire la existența lor, la normele împotriva discriminării în vigoare și la posibilitățile de a solicita măsuri reparatorii. Acest lucru poate contribui la consolidarea rolului pe care îl au organismele de promovare a egalității în facilitarea semnării de către victime a discriminării etnice și rasiale.

În 2018, numai 15 state membre aveau în vigoare planuri naționale de acțiune speciale pentru combaterea discriminării rasiale, a rasismului și a xenofobiei. Declarația și Programul de acțiune de la Durban al Organizației Națiunilor Unite, adoptat în urma Conferinței mondiale împotriva rasismului, discriminării rasiale, xenofobiei și intoleranței asociate acestora, subliniază că principala responsabilitate pentru combaterea rasismului, a discriminării rasiale, a xenofobiei și a intoleranței asociate acestora revine statelor părți. Grupul la nivel înalt al UE privind combaterea rasismului, a xenofobiei și a altor forme de intoleranță oferă statelor membre un forum pentru schimbul de practici în scopul asigurării punerii în aplicare cu succes a unor astfel de planuri de acțiune.

Opinia FRA 4.3

Statele membre ale UE ar trebui să elaboreze planuri naționale de acțiune specifice pentru a combate rasismul, discriminarea rasială, xenofobia și intoleranța asociată acestora. În acest sens, statele membre ale UE ar putea utiliza orientările practice oferite de Oficiul Înalțului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului cu privire la modul de elaborare a unor astfel de

planuri. Conform acestor orientări, respectivele planuri de acțiune ar stabili obiective și acțiuni, ar desemna organismele statale responsabile, ar include indicatori de performanță și ar prevedea mecanisme de monitorizare și evaluare. Punerea în aplicare a unor astfel de planuri ar pune la dispoziția statelor membre ale UE un mijloc eficient prin care să se asigure îndeplinirea obligațiilor conferite acestora prin Directiva privind egalitatea rasială și prin Decizia-cadru privind combaterea rasismului și a xenofobiei.

Membrii grupurilor etnice minoritare se confruntă în continuare cu crearea de profiluri etnice discriminatorii de către poliție, după cum arată dovezile obținute în urma EU-MIDIS II și rezultatele cercetărilor efectuate într-o serie de state membre. Crearea unor astfel de profiluri poate submina încrederea oamenilor în autoritățile de aplicare a legii. Practica aceasta contravine principiilor ICERD și altor standarde internaționale, inclusiv celor incluse în Convenția Europeană a Drepturilor Omului și în jurisprudența conexă a CEDO, precum și în Carta drepturilor fundamentale a UE și în Directiva privind egalitatea rasială.

Opinia FRA 4.4

Statele membre ale UE ar trebui să elaboreze orientări specifice, practice și imediat aplicabile pentru a se asigura că polițiștii nu creează profiluri etnice discriminatorii în cursul exercitării atribuțiilor. Astfel cum se menționează în ghidul FRA privind prevenirea creării ilegale de profiluri, ar trebui ca orientările de acest tip să fie emise de autoritățile de aplicare a legii sau să fie incluse în procedurile standard de operare ale poliției sau în codurile de conduită a polițiștilor. Statele membre ar trebui să comunice în mod sistematic aceste orientări polițiștilor din prima linie.

5 Integrarea romilor

Romii continuă să se confrunte cu discriminare din cauza etniei în ceea ce privește accesul la educație, la locuri de muncă, la asistență medicală și la locuințe. În 2018 au continuat să fie semnalate cazuri de discriminare și infracțiuni motivate de ură, confirmând faptul că ura împotriva romilor rămâne un obstacol important în calea incluziunii acestora. Conform datelor FRA, situația socială și economică a romilor din întreaga UE s-a schimbat foarte puțin, ceea ce subminează eforturile naționale și ale UE de a atinge obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD), mai ales obiectivul 10 cu privire la reducerea inegalităților în interiorul țărilor și, mai specific, ținta 10.3 privind asigurarea oportunităților egale și reducerea inegalității rezultatelor. Ediția din 2018 a raportului de monitorizare realizat de Eurostat privind progresul înregistrat în direcția atingerii obiectivelor de dezvoltare durabilă în UE nu face nicio referire la rezultatele incluziunii romilor sau la datele relevante publicate de FRA, în pofida relevanței deosebite pe care o are monitorizarea unora dintre obiective în mod specific din perspectiva romilor (în special obiectivele 1, 4, 6 și 8). O astfel de monitorizare ar avea o relevanță explicită pentru politici, având în vedere existența Cadrelor UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor (din 2011) și a recomandării aferente a Consiliului (din 2013).

La nivelul UE încă nu au fost instituite în mod sistematic măsuri concrete de combatere a urii împotriva romilor și a atitudinii discriminatorii larg răspândite față de aceștia. De asemenea, măsurile de acest tip nu reprezintă o prioritate-cheie pentru strategiile naționale de integrare a romilor și pentru politicile conexe de la nivel european, național, regional și local. Puține strategii naționale de integrare a romilor abordează discriminarea ca prioritate distinctă, iar în numeroase state membre aceste strategii nu fac nicio referire explicită la ura împotriva acestei etnii. Pentru a consolida procesele de incluziune socială și a îmbunătăți rezultatele integrării, sunt necesare eforturi sporite pentru combaterea mai concretă și mai sistematică a discriminării și a urii împotriva romilor.

Opinia FRA 5.1

Statele membre ale UE ar trebui să își revizuiască strategiile naționale de integrare a romilor și să recunoască faptul că ura împotriva acestora este o formă de rasism care poate duce la forme de discriminare structurală. Strategiile naționale de integrare a romilor ar trebui să specifice care dintre măsurile lor generale împotriva discriminării se adresează în mod explicit urii împotriva romilor și cum se realizează acest lucru. Măsurile specifice ar trebui să se adreseze atât romilor – de exemplu, prin campanii de sporire a gradului de conștientizare a drepturilor sau prin facilitarea accesului la o cale de atac –, cât și

publicului larg – de exemplu, prin sporirea gradului de conștientizare cu privire la discriminarea istorică, la segregarea și la persecuția romilor.

Conform datelor FRA, foarte puțini romi care se confruntă cu hărțuire și violență motivată de ură raportează aceste incidente oricărei organizații, inclusiv poliției. În 2018, măsurile de asigurare a respectării legislației antidiscriminare a UE în cazul romilor au rămas la un nivel scăzut. Eforturile de îmbunătățire și asigurare a respectării legilor care interzic discriminarea romilor întâmpină dificultăți majore, cea mai pregnantă fiind, din partea romilor, lipsa încrederii în instituții, iar din partea instituțiilor, gradul redus de înțelegere cu privire la obstacolele cu care se confruntă romii. Rămâne problematică și lipsa unei monitorizări regulate a discriminării și a unei raportări regulate a infracțiunilor motivate de ură la nivel național, deoarece amploarea urii împotriva romilor și a discriminării este greu de măsurat fără date sau dovezi. La nivelul statelor membre ale UE se pot identifica doar câteva exemple de incidente raportate și de culegeri de date privind ura împotriva romilor.

Opinia FRA 5.2

Pentru a crește gradul de raportare a discriminării și a manifestărilor motivate de ură împotriva romilor către autorități, statele membre ale UE ar trebui să se asigure că agențiile de

aplicare a legii cooperează cu organismele de promovare a egalității, precum și cu Avocații Poporului și cu instituțiile naționale din domeniul drepturilor omului. Acest lucru ar ajuta la conceperea de acțiuni care să promoveze un mediu în care romii, ca și restul oamenilor, să aibă încredere să raporteze incidentele de tratament discriminatoriu, inclusiv crearea unui profil etnic discriminatoriu, având siguranța că autoritățile competente le vor trata plângerile cu seriozitate și le vor investiga. Un exemplu de acțiune în acest sens ar putea fi îndrumarea persoanelor către terți care să facă raportarea, în cadrul unui proces de colaborare între organizațiile societății civile și autoritățile de aplicare a legii, menit să faciliteze raportarea infracțiunilor motivate de ură și a discriminării.

În 2018, instituțiile UE și societatea civilă de etnie romă au continuat să pună accentul pe importanța unei participări semnificative a romilor, mai ales la nivel local, pentru a pune în aplicare mai eficiente politicilor de incluziune și pentru obținerea rezultatelor durabile prevăzute de Agenda globală 2030. Comisia Europeană a evidențiat importanța implicării comunității în „Evaluarea Cadrului UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020”, subliniind și faptul că participarea romilor poate ajuta la identificarea priorităților de finanțare. Un aspect important îl reprezintă faptul că rezultatele evaluării rezonează cu cercetarea efectuată de

FRA la nivel local, ceea ce întărește ideea că interacțiunile și implicarea la nivel comunitar pot fi un instrument important în facilitarea unor relații comunitare mai pozitive, pot diminua posibilele tensiuni dintre persoanele de etnie romă și cele de alte etnii și, în ultimă instanță, pot combate ura împotriva romilor, contribuind la distrugerea stereotipurilor și la eliminarea atitudinilor discriminatorii. O astfel de implicare la nivel comunitar are potențialul de a amplifica eficacitatea fondurilor structurale și de investiții europene, prin faptul că reflectă prioritățile comunităților locale și face ca procesul de implementare a fondurilor să fie cu adevărat incluziv.

Opinia FRA 5.3

Statele membre ale UE ar trebui să își revizuiască strategiile naționale de integrare a romilor sau seturile integrate de măsuri de politică pentru a promova o abordare participativă a procesului de elaborare, punere în aplicare și monitorizare a acțiunilor de incluziune a romilor, în special la nivel local, și pentru a sprijini eforturile depuse de comunitate. Fondurile structurale și de investiții europene și alte surse de finanțare ar trebui utilizate pentru a promova și facilita participarea romilor și proiectele de integrare plasate sub responsabilitatea comunităților. Viitoarele acorduri de parteneriat pentru noua generație de fonduri UE ar trebui să includă în mod explicit participarea romilor la conceperea, realizarea și monitorizarea investițiilor relevante în materie de incluziune a romilor la nivel local.

6 Azilul, vizele, migrația, frontierele și integrarea

Pe fondul numărului în continuare mare de persoane strămutate la nivel mondial, numărul sosirilor în Uniunea Europeană (UE) a continuat să scadă. Încercările de a traversa Marea Mediterană cauzează în continuare pierderi de vieți, în 2018 înregistrându-se un număr estimativ de 2 299 de decese. Acuzațiile de nerespectare a principiului nereturnării și de comportament abuziv al poliției față de migranți și refugiați au persistat. În iunie, conducătorii europeni au solicitat o abordare cuprinzătoare a migrației, cu un accent puternic pe stoparea migrației neregulamentare, inclusiv a deplasărilor neautorizate pe teritoriul UE. Au fost introduse și dezvoltate diverse sisteme informatice la scară largă, majoritatea cărora presupun prelucrarea datelor biometrice. Între timp, integrarea refugiaților sosiți în perioada 2015-2016 a înregistrat progrese, în pofida diverselor obstacole.

Articolele 18 și 19 din Carta drepturilor fundamentale a UE garantează dreptul la azil și interzic returnarea într-un stat în care persoana ar fi în pericol. Articolul 6 consfințește dreptul la libertate și la siguranță. Conform dreptului maritim internațional, oamenii salvați pe mare trebuie duși la loc sigur. Prin „sigur” se înțelege și protecție împotriva persecuției sau a altor pericole grave. În 2018, din cauza neînțelegerilor dintre statele membre ale UE cu privire la locul în care ar trebui să acosteze bărcile de salvare, unii migranți au fost lăsați să aștepte pe mare zile întregi, uneori chiar și săptămâni. Unele state membre mențin la frontiere unități în care sunt ținuți solicitanții de azil în timp ce autoritățile le evaluează cererile de azil. Între timp, a crescut numărul sesizărilor de încălcare a principiului nereturnării, precum și numărul relatărilor privind un comportament violent al polițiștilor la frontiere.

Opinia FRA 6.1

Uniunea Europeană și statele sale membre ar trebui să coopereze cu organizațiile internaționale relevante și cu țările terțe pentru a asigura o debarcare sigură, rapidă și previzibilă pentru migranții și refugiații salvați pe mare, în conformitate cu principiul nereturnării. Orice centru de prelucrare a datelor refugiaților înființat pe teritoriul UE trebuie să respecte pe deplin dreptul la libertate și securitate prevăzut la articolul 6 din cartă și să instituie garanții corespunzătoare pentru a asigura proceduri corecte de azil și de returnare. Statele membre ale UE ar trebui să întărească măsurile preventive împotriva comportamentului abuziv al autorităților de aplicare a legii și să ancheteze efectiv toate acuzațiile credibile de returnare într-un stat în care persoana ar fi în pericol.

În raportul său anterior privind drepturile fundamentale, FRA a exprimat îngrijorări puternice cu privire la intimidarea lucrătorilor umanitari și a voluntarilor care sprijină migranții aflați în situație neregulamentară. Pe lângă alți actori, s-au pronunțat împotriva acestor practici și o serie de instituții naționale din domeniul drepturilor omului, care au semnalat un efect de frânare a activității ONG-urilor. Această tendință a continuat în 2018, fiind afectate atât ambarcațiunile de salvare trimise de societatea civilă în Marea Mediterană, cât și voluntarii și organizațiile neguvernamentale active în UE.

Opinia FRA 6.2

Statele membre ale UE ar trebui să evite acțiunile care descurajează direct sau indirect ajutorul umanitar oferit migranților și refugiaților aflați în nevoie și să urmeze recomandările relevante emise de instituțiile naționale din domeniul drepturilor omului. Mai mult, statele membre ale UE ar trebui să elimine restricțiile impuse asupra organizațiilor societății civile care trimit ambarcațiuni de salvare în Marea Mediterană.

Uniunea Europeană intenționează să stocheze în sistemul de informații privind vizele datele cu caracter personal – inclusiv datele biometrice – ale tuturor străinilor aflați în UE. Printre aceștia se numără și deținătorii de permise de ședere pe termen lung. În prezent, datele lor sunt stocate doar la nivel național de statele membre în care locuiesc. Stocarea într-un sistem paneuropean a datelor cu caracter personal ale resortisanților țărilor terțe care au legături strânse cu UE echivalează cu tratarea lor la fel ca resortisanții țărilor terțe care vin doar temporar în UE – de exemplu, pentru turism, studii sau

afaceri. Acest lucru contravine ideii de societate incluzivă care favorizează cu adevărat integrarea resortisanților țărilor terțe care trăiesc în UE. Pentru mulți deținători de permis de ședere, viața se derulează preponderent în UE, unde aceștia locuiesc permanent.

Opinia FRA 6.3

Uniunea Europeană ar trebui să evite prelucrarea în sistemul de informații privind vizele, la nivelul întregii UE, a datelor cu caracter personal ale deținătorilor de permise de ședere a căror viață se derulează preponderent în UE. Datele acestora ar trebui prelucrate în sistemele naționale, similar cu datele cetățenilor UE.

Aproximativ șapte europeni din zece consideră că integrarea migranților – inclusiv a beneficiarilor de protecție internațională – este o investiție necesară pe termen lung, atât pentru persoanele respective, cât și pentru țara care îi primește. În perioada 2015-2017, în cele 28 de state membre ale UE au beneficiat de protecție internațională peste 1,4 milioane de

persoane. Cei cărora li s-a acordat protecție internațională beneficiază de un ansamblu de drepturi formulate în Convenția privind statutul refugiaților din 1951 (Convenția din 1951), care este consacrată atât în dreptul primar al UE, cât și în cel secundar. Conform cercetărilor FRA, în șase state membre durata procedurilor de obținere a permiselor de ședere a îngreunat accesul refugiaților la educație și la locuri de muncă, le-a afectat sănătatea psihică și le poate accentua vulnerabilitatea la exploatare și infracțiuni. De asemenea, dovezile FRA indică faptul că refugiații se confruntă cu riscul de a rămâne fără adăpost după ce li se acordă protecție internațională.

Opinia FRA 6.4

Statele membre ale UE ar trebui să-și sporească eforturile pentru a se asigura că persoanele care beneficiază de protecție internațională se bucură pe deplin de drepturile conferite prin Convenția din 1951, prin dreptul internațional al drepturilor omului și prin legislația relevantă a Uniunii Europene, în vederea stimulării unei integrări de succes în societatea gazdă.

7 Societatea informațională, protecția vieții private și a datelor

În 2018, știrile având ca subiect abuzuri de amploare asupra datelor cu caracter personal au generat îngrijorări și au sporit gradul de conștientizare privind necesitatea unor garanții puternice care să asigure protecția vieții private și a datelor. Acest lucru a evidențiat importanța eforturilor depuse de legiuitori în acest domeniu – cum ar fi Regulamentul general privind protecția datelor (RGPD), care a intrat în vigoare din mai –, precum și rolul esențial al avertizorilor de integritate și al societății civile. Între timp, Consiliul Europei a deschis spre semnare Protocolul de modificare a Convenției 108 modernizate, iar expansiunea Convenției 108 la nivel mondial a continuat, ajungându-se la un total de 53 de state părți spre finalul anului 2018. Cele două texte oferă oamenilor un cadru juridic consolidat pentru protejarea drepturilor la viață privată și la protecția datelor cu caracter personal. Cadrele juridice de acest tip sunt deosebit de importante atunci când evoluția rapidă a tehnologiilor creează atât oportunități economice, cât și provocări de natură juridică. Pe tot cuprinsul Uniunii Europene, statele membre se află într-o cursă a inteligenței artificiale, dorind să se asigure că industria și piețele de muncă sunt bine plasate pentru competitivitatea viitorului apropiat. În aceste dezbateri, drepturile fundamentale rămân uneori în plan secund. În fine, ca și în anii trecuți, protecția datelor în contextul asigurării respectării legii ocupă în continuare un loc principal pe ordinea de zi, Comisia Europeană propunând noi norme pentru obținerea transfrontalieră de probe electronice. Nu au existat însă evoluții la nivelul UE în materie de păstrare a datelor: nu au fost propuse inițiative ale UE care să asigure conformitatea cu hotărârile CJUE relevante din 2014 și 2016.

În 2018, Consiliul Europei și-a actualizat cadrul juridic privind protecția datelor odată cu adoptarea Convenției 108 modernizate. Între timp, expansiunea la nivel mondial a Convenției 108 originale a continuat, 53 de țări devenind părți la aceasta până la sfârșitul anului. În cadrul Uniunii Europene a intrat în vigoare RGPD, statele membre au avut obligația de a transpune Directiva privind protecția datelor în materie de asigurare a respectării legii și au fost adoptate normele revizuite privind protecția datelor pentru instituțiile și organele UE. Pe de altă parte, încă nu era adoptat Regulamentul privind viața privată și comunicațiile electronice. Regulamentul propus vizează dreptul la viață privată în contextul comunicațiilor electronice și este esențial pentru asigurarea unui cadru juridic al UE actualizat și aliniat cu RGPD, în special din perspectiva noilor evoluții tehnologice.

În pofida numeroaselor instrumente mai vechi și mai noi aflate în vigoare, punerea în aplicare și respectarea normelor de protecție a datelor au rămas

o provocare, la fel ca lupta împotriva abuzării de aceste norme de către instituțiile publice și private. Adesea, organismele calificate ale societății civile sunt mai bine poziționate decât cetățenii obișnuiți pentru a demara proceduri care să valorifice puterea sporită a autorităților de protecție a datelor. Cu toate acestea, doar câteva state membre au autorizat organismele calificate să depună plângeri fără un mandat explicit din partea unei persoane vizate.

Opinia FRA 7.1

Statele membre ale UE ar trebui să încurajeze implicarea efectivă a organizațiilor calificate ale societății civile în procesul de asigurare a respectării normelor de protecție a datelor, asigurând temeiul juridic necesar pentru ca aceste organizații să depună plângeri în caz de încălcare a normelor de protecție a datelor independent de existența unui mandat din partea persoanei vizate.

Avertizorii de integritate au un rol crucial în asigurarea unor căi de atac eficiente în caz de nerespectare a normelor privind protecția datelor și confidențialitatea, atât prin avertizarea potențialelor încălcări, cât și prin aducerea de dovezi importante în cursul investigațiilor. Aceștia contribuie la conștientizarea publicului și la descurajarea încălcărilor grave și de mare amploare a drepturilor la viață privată și la protecția datelor, care, în caz contrar, ar rămâne nedivulgate în cadrul organizațiilor. FRA a recomandat sporirea protecției acordate avertizorilor de integritate în raportul său privind supravegherea de către serviciile de informații, însă puține state membre au instituit norme specifice care să acorde protecție eficientă împotriva represaliilor. În aprilie 2018, Comisia a propus o directivă privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii.

Opinia FRA 7.2

Statele membre ale UE ar trebui să analizeze posibilitățile de a acorda o protecție eficace avertizorilor de integritate, contribuind astfel la respectarea efectivă a drepturilor fundamentale la viață privată și la protecția datelor de către întreprinderi și guverne.

În pofida anulării din 2014 a Directivei privind păstrarea datelor (Directiva 2006/24/CE) de către CJUE și a hotărârilor relevante din domeniu, UE încă nu a adoptat o legislație privind păstrarea datelor. Prin urmare, situația diferă de la un stat membru la altul, în special în privința legislației. Unele state membre au depus eforturi pentru a-și alinia legislația cu hotărârile CJUE, iar altele nu au adus nicio modificare semnificativă legislației lor. Hotărârea CJUE în cauza Tele 2 și Watson confirmă faptul că legislația națională care reglementează păstrarea datelor și accesul la acestea în scopuri de natură penală și de securitate publică intră sub incidența dreptului UE, în special sub incidența articolului 15 alineatul (1) din legea anterioară, Directiva (2002/58/CE) asupra confidențialității și comunicațiilor electronice. Această legislație națională nu trebuie să impună o strategie generală și nediferențiată de păstrare a datelor, în schimb trebuie să includă garanții procedurale și substanțiale în ceea ce privește accesul la datele păstrate. Dacă vor păstra legislația națională

adoptată pentru a transpune fosta Directivă privind păstrarea datelor (Directiva 2006/24/CE) sau acte legislative care nu respectă dispozițiile jurisprudenței CJUE, statele membre riscă să submineze respectarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor UE și securitatea juridică pe teritoriul Uniunii.

Opinia FRA 7.3

Statele membre ale UE ar trebui să-și alinieze legislația privind păstrarea datelor cu hotărârile CJUE și să evite păstrarea generală și nediferențiată a datelor de către furnizorii de servicii de telecomunicații. Legislația națională ar trebui să includă verificări stricte ale proporționalității, precum și garanții procedurale adecvate pentru asigurarea efectivă a dreptului la viață privată și a dreptului la protecția datelor cu caracter personal.

Evoluțiile recente în domeniul inteligenței artificiale și al tehnologiei de lucru cu volume mari de date au dus la inițierea a numeroase inițiative politice axate pe maximizarea beneficiilor economice ale noilor tehnologii. În același timp, numeroase inițiative ale unor organisme naționale și internaționale diverse aduc în discuție implicațiile de natură etică, iar mai rar pe cele care țin de drepturile fundamentale și ale omului, în vederea introducerii de orientări și instrumente juridice neobligatorii. Mai multe state membre și instituții ale UE au început să redacteze strategii naționale privind inteligența artificială.

Opinia FRA 7.4

Având în vedere că doar o abordare bazată pe drepturi va garanta un nivel înalt de protecție împotriva posibilei utilizări abuzive a noilor tehnologii și a ilegalităților care pot fi comise cu ajutorul lor, statele membre ar trebui să pună drepturile fundamentale în centrul strategiilor naționale privind inteligența artificială și tehnologia de lucru cu volume mari de date. Aceste strategii ar trebui să încorporeze know-how-ul specialiștilor din diverse discipline, precum avocați, specialiști în științe sociale, statisticieni, informaticieni și specialiști în domeniile vizate. Etica poate completa o abordare bazată pe drepturi, dar nu ar trebui să o înlocuiască.

8 Drepturile copilului

În Uniunea Europeană, un copil din patru trăiește la limita sărăciei sau a excluziunii sociale, în ciuda tendinței de reducere treptată a sărăciei în rândul copiilor. Nu toți copiii beneficiază însă de această evoluție. Copiii cu părinți născuți în afara UE sau care au naționalitate străină sunt mai predispuși la sărăcie. În 2018, numărul copiilor migranți și solicitanți de azil sosiți pe teritoriul UE a scăzut din nou. Cu toate acestea, în anumite state membre condițiile de primire, inclusiv luarea imigranților în custodie publică, reprezintă în continuare o problemă gravă. În 2018, Comitetul ONU pentru drepturile copilului a adoptat prima sa decizie privind plângerile individuale împotriva statelor membre, referitoare în special la situația și tratamentul copiilor în contextul migrației. Statele membre au introdus greu în legislația națională Directiva (UE) 2016/800 privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale, care urmează să intre în vigoare în iunie 2019. Puține state și-au armonizat legislația cu cerințele acestei directive.

În pofida tendinței de scădere din ultimii cinci ani, sărăcia în rândul copiilor din UE persistă. Un copil din patru trăiește la limita sărăciei sau a excluziunii sociale. Acesta reprezintă un motiv de îngrijorare cu privire la nerespectarea articolului 24 din Carta drepturilor fundamentale a UE, conform căruia „[c]opiii au dreptul la protecția și îngrijirile necesare pentru asigurarea bunăstării lor”. Începând cu 2016, contrar tendinței generale, situația copiilor proveniți dintr-un context de migrație s-a agravat, iar inegalitatea dintre aceștia și copiii din populația generală a crescut – potrivit celor mai recente date ale Eurostat. În tot acest timp, considerentele privind sărăcia în rândul copiilor sunt practic absente din semestrul european, în special din recomandările specifice fiecărei țări. Aceasta duce la riscul ca sărăcia în rândul copiilor să nu fie luată în calcul în mod corespunzător la alocarea fondurilor publice, inclusiv a fondurilor UE. O evoluție pozitivă înregistrată în 2018 a fost propunerea Comisiei Europene de a include copiii printre potențialii beneficiari ai acțiunilor menite să promoveze incluziunea socială în contextul Fondului social european+ din cadrul noii perioade de finanțare europeană 2021-2027. Acestui impuls pozitiv i se adaugă și eforturile de promovare și materializare a vechii propuneri a Parlamentului European privind un sistem european de garanții pentru copiii aflați în situații vulnerabile.

Discuțiile și acțiunile de combatere a sărăciei în rândul copiilor sunt relevante și pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD). Aceste obiective fac parte din Agenda globală 2030, care stabilește cadrul de politici pentru dezvoltarea durabilă la nivel mondial, și sunt întemeiate pe obligațiile internaționale privind drepturile omului. În acest sens, ODD 1 vizează înjumătățirea numărului

de persoane care trăiesc în sărăcie până în 2030, inclusiv a copiilor. Marea majoritate a statelor membre ale UE au transmis deja un prim raport național voluntar privind realizarea ODD, ca parte a procesului de evaluare care are loc în fiecare an în cadrul Forumului politic la nivel înalt pentru dezvoltare durabilă al ONU. Multe dintre rapoarte nu fac însă deloc referire la sărăcia în rândul copiilor sau conțin referințe foarte limitate.

Opinia FRA 8.1

Prioritățile de finanțare ale Uniunii Europene și ale statelor membre ar trebui să reflecte necesitatea de a reduce sărăcia în rândul copiilor la nivelurile stabilite prin obiectivul de dezvoltare durabilă privind sărăcia (ODD 1), în vederea respectării interesului superior al copilului prevăzut la articolul 24 din Carta drepturilor fundamentale a UE. În acest scop, instituțiile și statele membre ale Uniunii ar trebui să analizeze posibilitatea de a aloca resurse suficiente pentru combaterea sărăciei în rândul copiilor, utilizând toate instrumentele disponibile, inclusiv sistemul european de garanții pentru copiii aflați în situații vulnerabile – în cazul în care va fi instituit. În plus, instituțiile UE ar trebui să includă în continuare considerentele privind sărăcia în rândul copiilor în toate etapele semestrului european, mai ales în recomandările specifice fiecărei țări, având în vedere impactul lor potențial asupra utilizării fondurilor UE.

Statele membre ale UE ar trebui să aibă în vedere, în contextul evaluării ODD, includerea în rapoartele de evaluare naționale voluntare a unor referințe specifice la politicile naționale și a unor date mai cuprinzătoare despre sărăcia în rândul copiilor, precum și a eventualelor rezultate ale evaluărilor privind impactul politicilor relevante.

Numărul copiilor migranți sosiți în Europa a continuat să scadă. Aproximativ 150 000 de copii au solicitat azil în 2018, față de aproximativ 200 000 în 2017 și aproape 400 000 în 2016. Directiva privind condițiile de primire prevede o serie de garanții pentru copiii care solicită azil, cum ar fi evaluarea nevoilor speciale ale copiilor (articolul 22), numirea unui reprezentat în cazul copiilor neînsoțiți (articolul 24), stabilirea unor condiții specifice în cazul plasării imigranților în detenție (articolul 11) și accesul la educație (articolul 14), la formare profesională (articolul 16) și la piața muncii (articolul 15). Datorită numărului mic de copii, anumite state membre, dar nu toate, au fost în măsură să ofere copiilor facilități de primire adecvate. Uneori, statele nu au satisfăcut nici măcar nevoile de bază, cum ar fi cele de apă și condiții sanitare. Statele membre au continuat să ia în custodie publică imigranți copii, în pofida discuțiilor internaționale privind limitarea detenției copiilor la minimum.

Opinia FRA 8.2

În contextul migrației, statele membre ale UE ar trebui, în conformitate cu Directiva privind condițiile de primire, să ofere copiilor cazare de bază adecvată, reprezentare legală, acces la școlarizare și la continuarea educației. Statele membre ar trebui să își sporească eforturile pentru găsirea unor alternative neprivative de libertate la luarea în custodie publică.

În numeroase state membre ale UE sunt încă în curs de redactare sau de aprobare noi acte legislative sau modificări la cadrele juridice existente, în vederea încorporării Directivei privind garanțiile procedurale. Directiva asigură garanții procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale. Statele membre trebuie să includă directiva în dreptul național până la 11 iunie 2019. În contextul procedurilor de justiție pentru minori, copiii au dreptul de a fi informați și audiați într-un mod adecvat lor, cu asigurarea de asistență judiciară și de măsuri de protecție a vieții private, astfel cum prevăd mai multe articole din Directiva privind garanțiile procedurale. Exercițarea efectivă a acestui drept rămâne un motiv major de îngrijorare, identificat prin cercetările finanțate de FRA și de Comisia Europeană. Uneori apar dificultăți practice ca urmare a diferențelor între limitele de vârstă stabilite de diferitele state membre, a condiționării asistenței judiciare de anumite cerințe legate de venituri sau a puterii de apreciere a actorilor judiciari.

Opinia FRA 8.3

În cadrul procesului de includere în dreptul național a Directivei privind garanțiile procedurale pentru care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale, statele membre ar trebui să revizuiască limitele de vârstă sau celelalte condiții care pot împiedica în practică accesul efectiv al copiilor la anumite garanții procedurale. De asemenea, statele membre ale UE ar trebui să analizeze posibilitatea de a acorda tuturor copiilor asistență judiciară necondiționată, inclusiv reprezentare legală gratuită pe tot parcursul procedurilor, punând la dispoziție și avocați specializați.

9 Accesul la justiție, inclusiv drepturile victimelor infracțiunilor

Independența judiciară reprezintă un element constitutiv esențial al statului de drept. Provocările cu care se confruntă această independență au continuat să crească, evidențiind necesitatea unei coordonări eficiente a eforturilor în domeniu. Acest lucru a determinat Parlamentul European să adreseze Consiliului, pentru prima dată, o solicitare privind adoptarea unei decizii în temeiul articolului 7 alineatul (1) din TUE, iar Comisiei Europene solicitarea de a prezenta o propunere de regulament care să abordeze deficiențele statului de drept dintr-o perspectivă bugetară. Aproximativ două treimi dintre statele membre ale UE au adoptat acte legislative menite să consolideze aplicarea Directivei privind drepturile victimelor, sporind garanțiile legate de participarea la proceduri penale. Recunoscând faptul că prin Convenția de la Istanbul se definesc standardele europene de protecție a drepturilor omului în domeniul violenței împotriva femeilor și al violenței domestice, Uniunea Europeană a continuat procesul de ratificare a acestui instrument.

În 2018, UE și alte organisme internaționale au continuat să se confrunte cu provocări din ce în ce mai mari în domeniul justiției la nivel național și, în special, cu privire la independența judiciară. Un sistem judiciar independent reprezintă piatra de temelie a statului de drept și a accesului la justiție (articolul 19 din TUE și articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a UE). În pofida eforturilor constante ale Uniunii Europene și ale altor actori internaționali, situația statului de drept în unele state membre ale UE a dat naștere unor motive de îngrijorare din ce în ce mai mari – în special din punctul de vedere al independenței judiciare. De exemplu, pentru prima dată în istoria UE, Parlamentul European a solicitat Consiliului să adopte o decizie în temeiul articolului 7 alineatul (1) din TUE (stabilirea unui risc clar de încălcare gravă de către un stat membru a valorilor de bază menționate la articolul 2 din TUE), iar Comisiei Europene – să prezinte o propunere de regulament care să abordeze deficiențele generalizate ale statului de drept dintr-o perspectivă bugetară. Printre aceste deficiențe se numără amenințările la adresa independenței judiciare, deciziile arbitrare sau ilegale luate de autoritățile publice, disponibilitatea și eficacitatea limitată a căilor de atac, nepunerea în aplicare a hotărârilor judecătorești și limitările privind anchetarea efectivă, urmărirea penală sau sancționarea încălcărilor legii.

Opinia FRA 9.1

Uniunea Europeană și statele sale membre sunt încurajate să își consolideze în continuare eforturile și colaborarea pentru a menține și consolida sistemele judiciare independente,

o componentă esențială a statului de drept. Ar trebui intensificate eforturile depuse în prezent pentru elaborarea de criterii și evaluări contextuale care să orienteze statele membre ale UE într-o manieră sistematică și comparativă, în vederea recunoașterii și a combaterii oricăror probleme privind statul de drept. Aceste evaluări sistematice ar putea fi utile și în contextul regulamentului UE propus care vizează deficiențele generalizate privind statul de drept. În plus, statele membre vizate ar trebui să acționeze pe baza recomandărilor de tipul celor emise de Comisia Europeană în contextul procedurii-cadru privind statul de drept, precum și în cadrul mecanismului de cooperare și verificare, pentru a asigura respectarea statului de drept.

Printre evoluțiile pozitive din anul 2018 s-a numărat adoptarea de către mai multe state membre ale UE a unor acte legislative de punere în aplicare a Directivei privind drepturile victimelor (2012/29/UE). Dovezile existente la nivel național în unele state membre indică faptul că victimele încă întâmpină obstacole în calea raportării infracțiunilor, precum și faptul că drepturile lor nu sunt respectate în mod real la diferite niveluri, inclusiv din punct de vedere procedural. Într-o serie de state membre s-au înregistrat evoluții pozitive legate de prevenirea victimizării suplimentare sau secundare. Parlamentul European a adoptat la 30 mai 2018 o rezoluție privind punerea în aplicare a Directivei privind drepturile victimelor, în cadrul căreia a criticat neprezentarea de

către Comisie a raportului privind punerea în aplicare a directivei în conformitate cu articolul 29 din directivă.

Opinia FRA 9.2

Statele membre ale UE ar trebui să își continue eforturile de asigurare a respectării efective a drepturilor tuturor victimelor, pentru a garanta conștientizarea de către acestea a drepturilor lor, accesul la servicii de asistență corespunzătoare și căi de atac eficiente.

În 2018, Uniunea Europeană a înaintat în demersurile de ratificare a Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul). Aceasta a fost ratificată de încă trei state membre ale UE, numărul total de state membre care au ratificat convenția până la sfârșitul lui 2018 ajungând la 20. Convenția de la Istanbul este

cel mai important punct de referință în ceea ce privește stabilirea standardelor europene pentru protecția femeilor împotriva violenței. În special, articolul 36 obligă statele părți să incrimineze toate actele sexuale neconsimțite și să adopte o abordare care evidențiază și consolidează autonomia sexuală necondiționată a unei persoane. În 2018, unele state membre au luat măsuri de aliniere a legislației proprii cu această cerință a convenției.

Opinia FRA 9.3

Toate statele membre ale UE care nu au făcut încă acest lucru, precum și Uniunea însăși sunt încurajate să ratifice Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul). FRA încurajează statele membre să rezolve lacunele în materie de protecție din legislația națională și să aibă în vedere incriminarea tuturor actelor sexuale neconsimțite, conform articolului 36 din Convenția de la Istanbul.

10 Evoluții în punerea în aplicare a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap

La zece ani de la intrarea în vigoare a Convenției Națiunilor Unite (ONU) privind drepturile persoanelor cu handicap (CDPH), în 2018 s-a încheiat ratificarea convenției de către toate statele membre ale Uniunii Europene. La nivelul UE, acordul provizoriu al Parlamentului European și al Consiliului privind propunerea de Act european privind accesibilitatea a marcat o etapă importantă în demersurile de punere în aplicare a CDPH. Împreună cu măsurile adoptate pentru a garanta drepturile persoanelor cu handicap în instrumentele de finanțare ale UE pentru cadrul financiar multianual 2021-2027, acesta este un exemplu de modalitate concretă prin care CDPH influențează legislația și politicile UE. La nivel național, au rămas în continuare lacune atât în punerea în aplicare a CDPH, cât și în monitorizarea acesteia. Cu toate acestea, inițiativele mai multor state membre de a implica persoanele cu handicap și organizațiile care le reprezintă în procesele decizionale a indicat un progres treptat înspre realizarea unuia dintre obiectivele-cheie ale CDPH.

Fondurile structurale și de investiții europene (fondurile ESI) au un rol important în sprijinirea eforturilor naționale de obținere a unei vieți independente. Reglementările propuse pentru perioada de finanțare 2021-2027 conțin garanții importante privind drepturile fundamentale, în special așa-numitele condiții favorizante și rolul mai puternic al comitetelor de monitorizare. Societatea civilă, inclusiv organizațiile pentru persoane cu handicap și organismele naționale din domeniul drepturilor omului, poate juca un rol important în monitorizarea eficace a utilizării fondurilor.

Pentru a permite monitorizarea eficace a fondurilor și a rezultatelor acestora, UE și statele sale membre ar trebui să ia măsuri de includere a organizațiilor pentru persoane cu handicap și a organismelor naționale din domeniul drepturilor omului în comitetele de monitorizare a fondurilor ESI. Prin alocarea de resurse umane și finanțarea corespunzătoare a acestor organizații și organisme, precum și prin prevederea de resurse ale UE în acest scop, se va spori eficiența condițiilor favorizante propuse.

Opinia FRA 10.1

UE și statele sale membre ar trebui să asigure respectarea deplină a drepturilor persoanelor cu handicap consacrate în CDPH și în Carta drepturilor fundamentale a UE, pentru a maximiza potențialul fondurilor structurale și de investiții europene (ESI) de a sprijini viața independentă. În acest sens, legiuitorul UE ar trebui să adopte noile condiții favorizante de stabilire a aplicării și a respectării efective a Cartei drepturilor fundamentale a UE și a CDPH, astfel cum sunt prevăzute în Regulamentul privind dispozițiile comune propus de Comisia Europeană pentru cadrul financiar multianual 2021-2027.

UE și mai multe state membre au luat măsuri pentru a implica persoanele cu handicap în procesele de elaborare a legislației și a politicilor, în conformitate cu obligațiile conferite prin articolul 4 alineatul (3) din CDPH. Cu toate acestea, în multe cazuri persoanele cu handicap tot nu sunt consultate sau implicate în mod activ, precum solicită convenția. Lipsa de structuri formale care să asigure participarea sistematică, precum și lipsa capacității umane și financiare necesare pentru a participa la consultări pot duce la excluderea persoanelor cu handicap din elaborarea, întreprinderea și monitorizarea eforturilor de punere în aplicare a convenției.

Opinia FRA 10.2

Instituțiile UE și statele membre ar trebui să coopereze mai îndeaproape cu persoanele cu handicap, inclusiv cu organizațiile care le reprezintă, în procesele de decizie. În acest sens, statele membre și instituțiile UE ar trebui să consolideze implicarea organizațiilor persoanelor cu handicap, inclusiv prin înființarea unor organisme consultative sau de consultanță. Reprezentanții persoanelor cu handicap ar trebui să fie membri cu drepturi depline ai acestor organisme, în condiții de egalitate cu ceilalți, și să aibă acces la toate resursele necesare pentru a avea o contribuție semnificativă.

Uniunea Europeană și șase dintre statele membre nu au ratificat Protocolul opțional la CDPH, care permite persoanelor fizice să adreseze plângeri Comitetului pentru CDPH, iar comitetului să inițieze investigații cu caracter confidențial la primirea unor „informații fiabile care indică încălcări grave sau sistematice” ale convenției (articolul 6).

Opinia FRA 10.3

Statele membre ale UE care nu au devenit încă parte la Protocolul opțional la CDPH ar trebui să aibă în vedere parcurgerea etapelor necesare pentru a asigura ratificarea acestuia, în vederea ratificării depline a Protocolului opțional la nivelul UE. De asemenea, UE ar trebui să aibă în vedere luarea de măsuri rapide pentru a accepta Protocolul opțional.

Până la sfârșitul anului 2018, un singur stat membru nu stabilise un cadru care să promoveze, să protejeze și să monitorizeze punerea în aplicare a convenției, astfel cum se prevede la articolul 33 alineatul (2) din CDPH. Pe de altă parte, funcționarea eficientă a unora dintre cadrele existente este subminată de resursele insuficiente, de mandatele limitate și de neasigurarea participării sistematice a persoanelor cu handicap, precum și de lipsa de independență în sensul Principiilor de la Paris privind funcționarea instituțiilor naționale din domeniul drepturilor omului.

Opinia FRA 10.4

UE și statele sale membre ar trebui să aibă în vedere alocarea unor resurse financiare și umane suficiente și stabile pentru cadrele de monitorizare instituite în baza articolului 33 alineatul (2) din CDPH. Conform opiniei FRA din 2016 privind cerințele prevăzute la articolului 33 alineatul (2) din CDPH în contextul UE, acestea ar trebui să garanteze durabilitatea și independența cadrelor de monitorizare, asigurându-se că activitatea acestora beneficiază de o bază legală solidă. Componenta și funcționarea cadrelor de monitorizare ar trebui să țină seama de Principiile de la Paris privind funcționarea instituțiilor naționale din domeniul drepturilor omului.

Anul 2018 a adus atât progrese, cât și regrese în ceea ce privește protecția drepturilor fundamentale. *Raportul FRA privind drepturile fundamentale 2019* analizează evoluțiile majore survenite în Uniunea Europeană în perioada ianuarie-decembrie 2018 și prezintă succint opiniile FRA cu privire la acestea. Menționând atât rezultatele obținute, cât și aspectele problematice nerezolvate, raportul oferă perspective asupra principalelor aspecte care declanșează dezbateri pe marginea drepturilor fundamentale în întreaga UE.

Capitolul tematic al acestui an explorează interdependența dintre drepturile omului și cele fundamentale, pe de o parte, și obiectivele de dezvoltare durabilă, pe de altă parte. Restul capitolelor aduc în discuție Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și utilizarea acesteia de către statele membre, egalitatea și nediscriminarea, rasismul, xenofobia și intoleranța asociată acestora, integrarea romilor, azilul și migrația, societatea informațională, protecția vieții private și a datelor, drepturile copilului, accesul la justiție, precum și evoluțiile înregistrate în punerea în aplicare a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap.

Informații suplimentare:

Pentru conținutul integral al *Raportului FRA privind drepturile fundamentale 2019*, a se vedea <https://fra.europa.eu/en/publication/2019/fundamental-rights-2019>

A se vedea și celelalte publicații ale FRA din domeniu:

- FRA (2019), *Raportul privind drepturile fundamentale 2019 – Opiniile FRA*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații, <http://fra.europa.eu/en/publication/2019/fundamental-rights-report-2019-fra-opinions> (disponibil în cele 24 de limbi oficiale ale UE)
- FRA (2019), *Implementing the Sustainable Development Goals in the EU: a matter of human and fundamental rights*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații, <http://fra.europa.eu/en/publication/2019/frf-2019-focus-sdgs-eu> (disponibil în engleză și franceză)

Pentru rapoartele anuale anterioare ale FRA privind provocările și realizările din domeniul drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană într-un anumit an, a se vedea: <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/annual-reports> (disponibile în engleză, franceză și germană).

FRA – AGENȚIA PENTRU DREPTURI FUNDAMENTALE
A UNIUNII EUROPENE

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Viena – Austria
Tel. +43 158030-0 – Fax +43 158030-699
fra.europa.eu
facebook.com/fundamentalrights
linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency
twitter.com/EURightsAgency

Oficiul pentru Publicații
al Uniunii Europene

Luxemburg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2019
© Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, 2019
© Fotografii (din stânga sus în dreapta jos): iStockphoto;
Uniunea Europeană; iStockphoto (3 & 4);
OSCE (Milan Obradovic); iStockphoto (6-10)

Print: ISBN 978-92-9474-588-0 ISSN 2467-253X doi:10.2811/74132
PDF: ISBN 978-92-9474-567-5 ISSN 2467-2769 doi:10.2811/155391